

Sygn. akt I C 2182/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 maja 2017 r.

Sąd Rejonowy w Słupsku I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodnicząca: SSR Agnieszka Leszkiewicz

Protokolant: S. N.

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 16 maja 2017 r. w S. sprawy

z powództwa **A. C. (1)**

przeciwko **H. C. (1) i R. B.**

o zachówek

I. zasądza od pozwanych **H. C. (1) i R. B.** solidarnie na rzecz powoda **A. C. (1)** kwotę 20.282,48 zł (dwadzieścia tysięcy dwieście osiemdziesiąt dwa złote i 48/100) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 28.12.2016 r. do dnia zapłaty;

II. oddala powództwo w pozostałym zakresie;

III. zasądza od pozwanych H. C. (1) i R. B. solidarnie na rzecz powoda A. C. (1) kwotę 1.014,33 zł (jeden tysiąc czternaście złotych i 33/100) tytułem zwrotu kosztów procesu.

sygn. akt I C 2182/16

UZASADNIENIE

Powód A. C. (1) w dniu 10.08.2016 r. złożył pozew o zachówek przeciwko H. C. (1) i R. B.. W pozwie tym domagał się od pozwanych zapłaty solidarnie na swoją rzecz kwoty 43.184,00 zł wraz z odsetkami od dnia wniesienia pozwu oraz zasądzenia kosztów postępowania w tym kosztów postępowania zabezpieczającego.

W uzasadnieniu powód wskazał, iż jego matka i pozwanego R. A. C. zmarła w dniu 22.10.2011 r. w M.. Postanowieniem wydanym w dniu 30.08.2012 r. w sprawie I Ns 364/12 Sąd Rejonowy w Słupsku stwierdził, że spadek po A. C. (2) nabyli na podstawie ustawy jej trzej synowie: A. C. (3), A. C. (1) i R. B. każde z nich po 1/3 udziałów. Wskazał, iż spadkodawczyni za życia przeniosła na podstawie umowy darowizny na pozwanych R. B. i jego małżonkę H. C. (1) własność nieruchomości tj. działki nr (...) położonej w S. przy ul. (...) dla której Sąd Rejonowy w Słupsku VII Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi Księgę Wieczystą nr (...). W ocenie powoda darowizna powinna zostać zaliczona do spadku przy obliczaniu zachowku. Powód oparł wartość nieruchomości na podstawie opinii biegłej sądowej A. D. wydanej w sprawie I Ns 1074/12 o zniesienie współwłasności.

W piśmie procesowym z dnia 22.06.2016 r. powód sprecyzował żądanie pozwu wskazując, iż żąda zasądzenia od pozwanych odsetek od dnia 30.08.2012 r. (k. 20).

W piśmie procesowym z dnia 3.02.2017 r. powód sprecyzował żądanie zabezpieczenia i wniósł o zabezpieczenie poprzez obciążenie nieruchomości położonej w S. przy ul. (...) hipoteką na kwotę 45.374,00 zł (k. 42).

Postanowieniem z dnia 16.02.2017 r. Sąd Rejonowy w Słupsku oddalił wniosek powoda A. C. (1) o zabezpieczenie powództwa (k. 43 - 44).

Na rozprawie w dniu 2.03.2017 r. pozwany R. B. w tym jako pełnomocnik pozwanej H. C. (1) wniósł o oddalenie powództwa co do kwoty 43.184 zł. i uznanie kwoty 19.222 zł. Powód nie zgodził się na taką kwotę, w związku z czym nie doszło do zawarcia ugody sądowej.

Pozwani przyznali, iż powód może domagać się zachowku na podstawie darowizny, której wartość wg nich na dzień sporządzenia aktu to kwota 159.000,00 zł czyli 13/16 udziałów spadkodawczyni (k. 55 - 56).

W odpowiedzi na pozew pozwani wnieśli o oddalenie żądanej kwoty 43.184,00 zł, przyznanie powodowi zachowku w kwocie 19.922,00 zł, przyjęcie długów spadkowych w wysokości 8.437,00 zł (rachunki za pobyt w szpitalnym zakładzie opieki zdrowotnej, wydatki związane z pogrzebem ponad ustawowy zasiłek pogrzebowy i postawienie pomnika) i obciążanie powoda kosztami sądowymi (k. 59 - 61).

W piśmie procesowym z dnia 8.03.2017 r. powód wniósł o przyznanie zachowku w wysokości 43.184,00 zł i kosztów sądowych w wysokości 2.190,00 zł. Podniósł, iż spadkodawczyni nie uczestniczyła w rozbudowie nieruchomości (k. 75 - 77).

W piśmie procesowym z dnia 4.03.2017 r. pozwani wnieśli o zmniejszenie zachowku z ? do ? powołując się na zasady życia społecznego oraz zaliczenie na poczet długów spadkowych dodatkowej faktury za pobyt w spadkodawczyni w oddziale opiekuńczo leczniczym w M. (k. 80 - 82).

Na rozprawie w dniu 16.05.2017 r. powód wniósł o przyjęcia wartości nieruchomości po rozbudowie w wysokości 318.900,00 zł (k. 92).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 18.08.1992 roku A. C. (2) i R. C. złożyli w Sądzie Rejonowym w Słupsku wniosek o rozstrzygnięcie sporu pomiędzy właścicielami nieruchomości położonej w S. przy ulicy (...).

W dniu 26.05.1993 r. Sąd Rejonowy w Słupsku wydał postanowienie w którym stwierdził, że wnioskodawcy mają prawo prowadzić rozbudowę w części parterowej budynku położonego w S. przy ulicy (...), zgodnie z projektem technicznym opracowanym w sierpniu 1992 roku przez A. G..

dowód: wniosek k. 2 -4, decyzja z 3.08.1992 r. k. 7, postanowienie z 17.09.1992 r. k. 18, decyzja z 5.09.1992 r., decyzja z 5.08.1992 r., protokół oględzin z 3.08.1992 r., postanowienie z 16.09.1992 r. k. 30, opinia biegłego z 15.01.1993 r. k. 41 - 43 (z zakresu budownictwa), opis nieruchomości k. 99, postanowienie z 26.05.1993 r. (odpis k. 111) k. 109, uzasadnienie k. 112 - 117, postanowienie z 29.09.1993 r. k. 142, uzasadnienie k. 143 - 145- w aktach sprawy I Ns 342/02

W dniu 20.08.2002 roku W. C. złożyła pozew w Sądzie Rejonowym w Słupsku przeciwko A. C. (2), A. C. (1), A. C. (3) i R. C. o zwrot solidarnie kwoty 35.000,00 zł tytułem poniesionych kosztów na rozbudowę domu mieszkalnego położonego w S. przy ulicy (...).

W opinii z kwietnia 2004 roku biegły z zakresu budownictwa określił wartość robót na kwotę 44.907,75 zł.

W dniu 16.09.2004 roku Sąd Rejonowy wydał wyrok. Wyrok uprawomocnił się.

dowód: pozew k. 2 - 3, odpis z Księgi Wieczystej nr (...) - k. 4, opinia biegłego k. 103 - 142, opinia biegłego k. 218 - 246, wyrok z dnia 16.09.2004 roku k. 299, uzasadnienie k. 304 - 308 - w aktach sprawy I C 422/02

Na mocy umowy darowizny z 19.11.2004 r. zawartej w formie aktu notarialnego Repertorium A numer (...), A. C. (2) darowała na rzecz swojego syna R. B. i jego żony H. C. (1) do ich majątku objętego małżeńską wspólnością ustawową

cały swój udział wynoszący 13/16 niewydziałonych części w nieruchomości zabudowanej budynkiem mieszkalnym oznaczonym numerem działki (...) o powierzchni 0,0667 ha położonej w S. przy ulicy (...) małżonkowie przyjęli tę darowiznę.

W § 4 umowy strony określiły wartość udziału nieruchomości wynoszącego 13/16 części na kwotę 59.710,70 zł czyli po 29.855,35 zł.

dowód: umowa darowizny k. 9 - 12, odpis z KW (...) k. 7 - 8

Pismem z dnia 12.08.2010 roku R. B. i H. C. (1) zwrócili się do A. C. (3) z propozycją wspólnej opieki nad A. C. (2).

W odpowiedzi A. C. (3) nie wyraził zgody na propozycję.

dowód: pismo z dnia 12.08.2010 roku wraz z dowodem nadania k. 87 - 88, pismo z dnia 10.01.2011 roku

Spadkodawczyni A. C. (2) zmarła w dniu 22.10.2011 r. w M., ostatnio stale zamieszkiwała w S., w chwili śmierci była wdową. W ciągu swojego życia zawierała tylko jeden związek małżeński, z tego małżeństwa urodziło się troje dzieci: A. C. (3), A. C. (1) i R. C., który zmienił nazwisko na B.. Poza nimi spadkodawczyni nie miała żadnych innych dzieci. Spadkodawczyni sporządziła w dniu 30.01.2004 r. przed Notariuszem B. P. testament w formie aktu notarialnego Rep. A nr (...) który został odwołany w dniu 28.11.2005 r. aktem notarialnym Rep. A numer (...).

dowód: k. 3 akt I Ns 364/12 - odpis skrócony aktu zgonu A. C. (2), k. 4 akt I Ns 364/12 odpis skrócony aktu urodzenia R. B., odpis skrócony aktu małżeństwa H. C. (2) i R. B., k. 13 akt I Ns 364/12 - testament z dnia 30.01.2004 r. rep. A nr (...), testament z dnia 28.11.2005 r. rep. A nr (...), odpis skrócony aktu urodzenia A. C. (1), k. 16 akt I Ns 364/12 - odpis skrócony aktu urodzenia A. C. (3), k. 18, 19 akt I Ns 364/12 - protokoły otwarcia i ogłoszenia testamentów, k. 15 akt I Ns 364/12 - zeznania R. B., protokół otwarcia i ogłoszenia testamentu k. 85

Prawomocnym postanowieniem z dnia 30.08.2012 r., w sprawie I Ns 364/12 Sąd stwierdził, iż spadek po A. C. (2) zmarłej w dniu 22.10.2011 r. ostatnio stale zamieszkałej w S. na podstawie ustawy nabyli synowie: R. B., A. C. (3) i A. C. (1) (synowie A. i A.) - każdy w 1/3 części.

dowód: k. 5 - postanowienie z dnia 30.08.2012 r., k. 44 akt I Ns 364/12 - postanowienie z dnia 30.08.2012 r., k. 46 - 48 akt I Ns 364/12 - uzasadnienie

Na dzień otwarcia spadku A. C. (2) w skład majątku spadkowego nie wchodził żaden składnik majątkowy.

bezsporne

Pismem z dnia 6.01.2016 roku A. C. (1) wezwał H. C. (1) i R. B. do zapłaty zachowku w wysokości 54.167,00 zł.

Pismem z dnia 2.05.2016 roku A. C. (1) wezwał H. C. (1) i R. B. do zapłaty zachowku w wysokości 43.184,00 zł.

W odpowiedzi pozwani wskazali, iż toczy się sprawa o zniesienie współwłasności i mogą rozliczyć zachówek w wysokości 20.304,46 zł.

W piśmie z dnia 31.05.2016 roku pozwani wskazali, iż propozycja wskazana w piśmie z dnia 14.05.2016 roku jest nieaktualna.

Pismem z dnia 9.07.2016 roku powód wezwał pozwanych do zapłaty zachowku.

W piśmie z dnia 3.03.2017 roku powód zaproponował pozwanym ugodowe zakończenie postępowania.

dowód: pismo z dnia 6.01.2015 roku k. 13, pismo z dnia 2.05.2016 roku k. 14 pismo z dnia 14.05.2016 roku wraz z potwierdzeniem nadania k. 67 - 69, pismo z dnia 31.05.2016 roku k. 70, pismo z dnia 9.07.2016 roku k. 71, pismo z dnia 3.03.2017 roku k. 78 - 79

W Sądzie Rejonowym w Słupsku pod sygn. akt I Ns 1074/12 Sąd prowadził postępowanie z wniosku R. B. i H. C. (1) z udziałem A. C. (1) i A. C. (3) o zniesienie współwłasności nieruchomości położonej w S. przy ulicy (...) dla której Sąd Rejonowy w Słupsku prowadzi Księgę Wieczystą nr (...).

Postanowieniem z dnia 2.06.2014 roku Sąd Rejonowy w Słupsku ustalił, iż umowa darowizny z dnia 19.11.2004 roku sporządzona w formie aktu notarialnego przez B. P. - notariuszem w S., w Kancelarii Notarialnej w S. przy ul. (...) Repertorium A nr 12014/2004 pomiędzy A. C. (2) a R. B. i H. C. (1) jest ważna. Postanowienie uprawomocniło się w dniu 19.12.2014 roku.

W sprawie I Ns 1074/12 została sporządzona opinia biegłej z zakresu wyceny nieruchomości na okoliczność wartości przedmiotowej nieruchomości oraz nakładów poniesionych przez poszczególne strony. W opinii tej biegła ustaliła wartość rynkową nieruchomości gruntowej zabudowanej budynkiem mieszkalnym, położonej przy ul. (...) w S., przed dokonanymi nakładami - na kwotę 157.500,00 zł, po dokonaniu nakładów - na kwotę 318.900,00 zł. Według tej opinii wartość rynkowa nakładów poniesionych na lokal na parterze wyniosła 101.800 zł., na lokal na poddaszu - 70.600 zł.

W sprawie I Ns 1074/12 w dniu 25.07.2016 r. zostało wydane postanowienie kończące to postępowanie. W punkcie pierwszym postanowienia z dnia 25.07.2016 roku Sąd Rejonowy w Słupsku zniósł współwłasność nieruchomości zabudowanej, położonej w S. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Słupsku prowadzi Księgę Wieczystą nr (...) o wartości 318.860,95 zł przez przyznanie jej na wyłączną współwłasność wnioskodawców R. B. i H. C. (1) w ramach ich małżeńskiej wspólności majątkowej. w pkt II postanowienia Sąd ustalił, że do spłaty tytułem rozliczenia współwłasności pozostaje 27.136,99 zł. tytułem spłaty wartości nieruchomości; 35.318,24 zł. tytułem spłaty nakładów uczestnika postępowania; 23.112,61 zł. tytułem czynszu za bezumowne korzystanie z nieruchomości przez uczestnika postępowania ponad przysługujący mu udział. W pkt III Sąd zasądził solidarnie od wnioskodawców R. B. i H. C. (1) na rzecz uczestnika postępowania A. C. (1) kwotę 39.342,62 zł. z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się postanowienia, a w pkt IV Sąd zobowiązał uczestnika postępowania A. C. (1) do wydania przedmiotowej nieruchomości, w zakresie przez siebie posiadanym R. B. i H. C. (3) - w terminie 4 miesięcy od dnia uprawomocnienia się postanowienia. W pkt V-VII Sąd rozstrzygnął co do kosztów postępowania. Postanowienie uprawomocniło się w dniu 24.02.2017 roku.

dowód: wniosek k. 2 - 3, odpis KW (...) k. 4 - 6, odpis skrócony aktu zgonu A. C. (2) k. 76, dokumentacja medyczna dot. A. C. (2) 87, 97, 98, 101, 102, opinia psychiatryczna - 176 - 180, pismo z ZUS z 19.10.2012 r. k. 241 - 242, post. częściowe z 2.06.2014 r. k. 329, uzasadnienie k. 331 - 335, orzeczenie o stopniu niepełnosprawności k. 347, postanowienie z 19.12.2014 r. k. 371, uzasadnienie 373 - 378, zdjęcia k. 407, opinia biegłego k. 443 - 517, opinia uzupełniająca k. 583, postanowienie z 22.02.2016 r. k. 611 - 612, uzasadnienie k. 619 - 626, postanowienie z 24.02.2017 r. k. 711, uzasadnienie 713-715 verte - w aktach sprawy I Ns 1074/12

Spadkodawczyni przebywała w placówce medycznej, co związane było z kosztami (945 zł., 1350 zł., 1395 zł). Koszty te zostały poniesione z emerytury otrzymywanej przez spadkodawczynię, a którą dysponowali pozwani za jej życia.

Pozwani ponieśli koszty pogrzebu oraz postawienia nagrobka (6142 zł.+ 131,87 zł.)

dowód: dowody wpłat k. 63, zlecenie k. 64, faktura k. 65, rozliczenie k. 66, faktura VAT z 22.08.2011 roku k. 83 przekazy pocztowe k. 84

Sąd zważył co następuje:

Powództwo podlegało uwzględnieniu w części.

Powództwo wniesione w niniejszej sprawie zostało oparte na treści art. 991 kc., który brzmi: "Art. 991. § 1. Zstępnym, małżonkowi oraz rodzicom spadkodawcy, którzy byliby powołani do spadku z ustawy, należą się, jeżeli uprawniony jest trwale niezdolny do pracy albo jeżeli zstępny uprawniony jest małoletni - dwie trzecie wartości udziału spadkowego, który by mu przypadął przy dziedziczeniu ustawowym, w innych zaś wypadkach - połowa wartości tego udziału (zachówek). § 2. Jeżeli uprawniony nie otrzymał należnego mu zachowku bądź w postaci uczynionej przez spadkodawcę darowizny, bądź w postaci powołania do spadku, bądź w postaci zapisu, przysługuje mu przeciwko spadkobiercy roszczenie o zapłatę sumy pieniężnej potrzebnej do pokrycia zachowku albo do jego uzupełnienia."

Zgodnie z treścią art. 931 § 1 kc. w pierwszej kolejności powołane są z ustawy do spadku dzieci spadkodawcy oraz jego małżonek; dziedziczą oni w częściach równych.

Jak trafnie przyjął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13.02.2004 r. (II CK 444/02, Legalis nr 64226): "Jeżeli uprawniony do zachowku, dziedziczący z ustawy wspólnie z innymi osobami, nie otrzymał należnego mu zachowku, ma przeciwko współspadkobiercom roszczenia o zapłatę sumy pieniężnej potrzebnej do pokrycia zachowku albo do jego uzupełnienia".

Zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 30.01.2008 r. sygn. akt III CSK 255/07, jeżeli spadkodawca dokonał darowizny wyczerpującej cały spadek, uprawniony do zachowku może dochodzić od obdarowanego roszczenia o zachówek w granicach określonych w art. 1000 kc (Lex nr 484785).

Stosownie do dyspozycji art. 993 k.c. przy obliczaniu zachowku nie uwzględnia się zapisów i poleceń, natomiast dolicza się do spadku, stosownie do przepisów poniższych, darowizny uczynione przez spadkodawcę.

Z powyższego przepisu wynika więc, że zasadą jest, iż do spadku dolicza się wszystkie darowizny poczynione przez spadkodawcę z zastrzeżeniem wyjątków przewidzianych w art. 994 k.c. W pierwszej kolejności dla ustalenia tzw. substratu zachowku, czyli podstawy obliczenia zachowku należnego osobie uprawnionej, konieczne jest obliczenie aktywów spadkowych i odjęcie od nich pasywów, z wyjątkiem zapisów i poleceń. Następnie do tak ustalonej wartości spadku należy doliczyć darowizny uczynione przed spadkodawcą.

W rozpoznawanej sprawie strony były zgodne, że w skład spadku po A. C. (2) nie wchodzi żadne istotne prawa i obowiązki majątkowe. Tym samym czysta wartość spadku jest zerowa. Pozwani przyznali nadto, iż powód ma prawo domagać się zachowku na podstawie darowizny, ale nie uznawali wysokości wskazywanej przez powoda, powód nie godził się zaś z kwotami wskazywanymi przez pozwanych.

w ocenie Sądu oświadczenia pozwanych nie można było przyjąć jako uznanie powództwa - faktyczna czynność procesowa, bowiem strony do końca negocjowały wartość ewentualnego zachowku. Należy przyjąć te oświadczenia jako próby polubownego zakończenia sporu.

Przechodząc do wysokości zachowku Sąd uznał, iż darowizna poczyniona na rzecz pozwanych przez spadkodawczynię w dniu 19.11.2004 roku podlega doliczeniu do wartości spadku, stanowiącego podstawę ustalenia zachowku należnego powodowi.

Ustalając wartość nieruchomości Sąd oparł się na dowodzie z opinii biegłego przeprowadzonym w postępowaniu toczącym się w tut. Sądzie pod sygn. akt I Ns 1074/12, w której biegła ustaliła wartość nieruchomości gruntowej zabudowanej budynkiem mieszkalnym przed dokonanymi nakładami na kwotę 157.500,00 zł. Spadkodawczyni darowała pozwany udział w ww. nieruchomości wynoszący 13/16. Strony postępowania nie kwestionowały opinii wydanej w sprawie I Ns 1074/12, a wręcz powoływały się na nią i opierały na niej swoje stanowiska.

Z uwagi na okoliczność, iż pozwani ponieśli koszt wybudowania nagrobka (6.142 zł. + 131,87 zł.), to od wartości masy spadkowej należy odliczyć te kwoty jako długi spadkowe podlegające odliczeniu.

Powodowi przypadła 1/3 udziału spadkowego, zatem z uwagi na stan) masy spadkowej w chwili śmierci spadkodawczyni, należało uznać, iż przysługuje mu zachówek w wysokości połowy jego udziału tj. w wysokości 1/6, liczony od 13/16 części z kwoty 157.500,00 zł., pomniejszonej o długi spadkowe (koszt wystawienia nagrobka). Zatem na skutek powyższych działań matematycznych, obliczony zachówek przysługujący powodowi od pozwanych wyniósł 20.282,48 zł. Działania te zostały przeprowadzone w następujący sposób: $(157.500 \times 13/16 = 127.968,75 \text{ zł.}; 127.968,75 \text{ zł} - ((\dots) + 131,87 \text{ zł.}) = 121.694,88 \text{ zł.}; 121.694,88 \text{ zł.} \times 1/6 = 20.282,48 \text{ zł.}$ - czemu Sąd dał wyraz w I i III pkt wyroku.

Należy zauważyć, iż zasadnym było uwzględnienie jako wartości nieruchomości położonej przy ul. (...) w S. kwoty 157.500 zł., bez nakładów, ponieważ strony nie wykazały, iż nakłady te poczyniła spadkodawczyni (nakłady pozwanych podnosiły wartość nieruchomości), nadto nakłady poniesione na tę nieruchomość przez powoda - zostały rozliczone w sprawie o zniesienie współwłasności. Stąd należało przyjąć dla potrzeb niniejszej sprawy wartość czystą nieruchomości bez nakładów.

Mając na uwadze powyższe Sąd orzekł jak w pkt. I sentencji wyroku, oddalając powództwo w pozostałym zakresie (pkt. II).

O odsetkach orzeczono na podstawie art. 481 § 1 kc. uwzględniając zmianę brzmienia jego treści obowiązującą od dnia 1.01.2016 r., należało zasądzić je od dnia następnego od dnia doręczenia pozwu (tj. od dnia 28.12.2016 r.).

Pozwani zobowiązani są zapłacić zasądzone kwoty na rzecz powoda solidarnie, albowiem, jak wynika z art. 1034 § 1 k.c. do chwili działu spadku spadkobiercy ponoszą solidarną odpowiedzialność za długi spadkowe.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c.

Powód wygrał proces w 46,96 % i poniósł koszty w wysokości 2.160,00 zł z tytułu opłaty sądowej od pozwu.

Mając na uwadze powyższe, stosownie do wyniku procesu należało zasądzić od pozwanych solidarnie na rzecz powoda kwotę 1.014,33 zł (46,96 % z 2.160,00 zł).

Mając powyższe na uwadze orzeczono jak na wstępie.

Dn. 7.07.2017 r.